

Univerza v Mariboru

Pravna fakulteta

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

ERASMUS+

JEAN MONNET KATEDRA ZA ENERGETSKO PRAVO IN POLITIKO:
REGULACIJA ENERGETSKEGA TRGA, KONKURENCA IN KLIMATSKE SPREMEMBE

VERTIKALNA IN HORIZONTALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI EVROPSKE UNIJE IN DRŽAV ČLANIC NA PODROČJU ENERGIJE: IZBRANE TEME

IZR. PROF. DR. ALEŠ FERČIČ
ales.fercic@um.si

**VERTIKALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI
NA PODROČJU ENERGIJE:
PRISTOJNOSTI EVROPSKE UNIJE IN
DRŽAV ČLANIC**

VERTIKALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [1]

[splošno razmejitev pristojnosti med Evropsko unijo in državami članicami]

- Razmejitev pristojnosti med Evropsko unijo in državami članicami:
 - > države članice ohranijo vse pristojnosti, ki s Pogodbama niso dodeljene Evropski uniji:
 - čl. 4(1) PEU
 - ~ PEU in PDEU, ki ju oblikujejo in soglasno sprejmejo države članice, kot edino sredstvo za dodelitev pristojnosti Evropski uniji,
 - ~ kompetenca o kompetenci glede presoje domnevne prekoračitve pristojnosti?
 - čl. 4(3) PEU
 - ~ načelo lojalnega sodelovanja
 - čl. 4 PEU ni „samozadosten“, temveč se navezuje na čl.: 1 in 5 PEU
 - * države članice prenašajo del pristojnosti oziroma njihovo izvajanje na Evropsko unijo z namenom, da bi uresničile skupne cilje (ki so v PEU določeni kot cilji EU); čl. 1 PEU
 - * n. prenosa pristojnosti, n. subsidiarnosti in n. sorazmernosti; čl. 5 PEU
 - > za ‚eksterno‘ (vertikalno) razmejitev pristojnosti med Evropsko unijo in državami članicami velja načelo prenosa pristojnosti:
 - čl. 5 (1) in 5 (2) PDEU,
 - Evropska unija kot ‚škatla‘, ki je prazna, dokler je države (članice) ne (na)polnijo, s čemer se samoomejujejo glede izvajanja svojih suverenih pravic,
 - ~ izvorne vs. izvedene pristojnosti
 - ~ države članice kot gospodar pogodb.

VERTIKALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [2]

[razmejitev pristojnosti: načelo prenosa pristojnosti]

- Načelo prenosa pristojnosti kot izhodišče:
 - > čl. 5(1) in 5(2) PDEU,
 - > Evropska unija deluje le v mejah pristojnosti, ki so jih s Pogodbama nanjo prenesle države članice za uresničevanje ciljev, določenih v Pogodbah,
 - čl. 5 PEU
 - ~ naslovnik je Evropska unija oziroma njene vse njene institucije in druga telesa, ki pri svojem delovanju pazijo, da ne prekoračijo pristojnosti, kar med drugim kaže hierarhično razmere aktov institucij Evropske unije do PEU in PDEU oziroma nasploh primarnega prava Evropske unije,
 - ~ pozitivna legaliteta; podlaga za delovanje:
 - * eksplicitna, implicitna,
 - * čl. 352 PDEU (gl. stroge pogoje); klavzula fleksibilnosti,
 - ~ negativna legaliteta; meje delovanja,
 - ~ izvorna pristojnost je v domeni držav članic, ki z dodelitvijo določene pristojnosti Evropski uniji zožijo polje lastnih pristojnosti:
 - * izključne pristojnosti držav članic; čl. 4, 5(2) PEU,
 - * neizključne (deljene in podporne) pristojnosti Evropske unije in držav članic; 2(2) in 4 ter 2(5) in 6 PDEU,
 - * izključne pristojnosti Evropske unije; 2(1), 3 in 329(1) PDEU.

VERTIKALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [3]

[izključne pristojnosti Evropske unije]

- PDEU, čl. 3:

- > 1. Evropska unija ima izključno pristojnost na naslednjih področjih:

- a) carinska unija,

- b) določitev pravil o konkurenci, potrebnih za delovanje notranjega trga,

- c) monetarna politika držav članic, katerih valuta je euro,

- d) ohranjanje morskih bioloških virov v okviru skupne ribiške politike,

- e) skupna trgovinska politika.

- 2. Evropska unija ima tudi izključno pristojnost za sklenitev mednarodnega sporazuma, kadar je ta sklenitev predvidena v zakonodajnem aktu Evropske unije ali je potrebna, da se Evropski uniji omogoči izvajanje njene notranje pristojnosti, ali kolikor lahko vpliva na skupna pravila ali spremeni njihovo področje uporabe.

- > pomen čl. 3(1)(b) PDEU

- tržna konkurenca kot del notranjega trga (gl. Protokol (št. 27) o notranjem trgu in konkurenci) in ključen element procesa liberalizacije energetskega sektorja

- > PDEU, čl. 2(1) PDEU

- če ima Evropska unija po Pogodbah na določenem področju izključno pristojnost, lahko samo Evropska unija izdaja zakonodajne in sprejema pravno zavezujoče akte; države članice lahko tako ukrepajo same le, če jih ta za to pooblasti, ali za izvajanje njenih aktov.

VERTIKALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [4]

[deljene pristojnosti Evropske unije]

- PDEU, čl. 4:

- > 1. Evropska unija si deli pristojnost z državami članicami, če ji Pogodbi dodeljujeta pristojnost, ki se ne nanaša na področja iz členov 3 in 6.

- 2. Deljena pristojnost med Evropsko unijo in državami članicami velja za naslednja glavna področja (navedena so le najbolj relevantna z vidika področja energije):

- notranji trg,

- okolje,

- varstvo potrošnikov,

- vseevropska omrežja,

- energijo

- [...]

- 3. & 4. [...]

- > PDEU, čl. 2(2)

- če ima Evropska unija po Pogodbah na določenem področju deljeno pristojnost z državami članicami, lahko Evropska unija in države članice na tem področju izdajajo zakonodajne in sprejemajo pravno zavezujoče akte. Države članice izvajajo svojo pristojnost, kolikor Evropska unija svoje pristojnosti ne izvaja. Države članice ponovno izvajajo svojo pristojnost, kolikor se je Evropska unija odločila, da bo svojo pristojnost prenehala izvajati.

VERTIKALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [5]

[podporne pristojnosti Evropske unije]

- PDEU, čl. 6

- > Evropska unija je pristojna za izvajanje ukrepov za podporo, uskladitev ali dopolnitev ukrepov držav članic. Takšni ukrepi na evropski ravni se nanašajo na naslednja področja:

- a) varovanje in izboljšanje človekovega zdravja,

- b) industrijo,

- c) kulturo,

- d) turizem,

- e) izobraževanje, poklicno usposabljanje, mladino in šport,

- f) civilno zaščito,

- g) upravno sodelovanje

- > podporne pristojnosti nimajo posebno velikega pomena za področje energije

- > PDEU, čl. 2(5)

- Evropska unija je na nekaterih področjih in pod pogoji, določenimi s Pogodbama, pristojna za izvajanje ukrepov za podporo, uskladitev ali dopolnitev ukrepov držav članic, ne da bi s tem nadomestila pristojnost držav članic na teh področjih.

VERTIKALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [6]

[izvajanje pristojnosti: načelo subsidiarnosti]

- Načelo subsidiarnosti:
 - > čl. 5(1) in 5 (3) PEU (za vse akte) ter Protokol (št. 2) o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti (za zakonodajne akte),
 - > načelo subsidiarnosti velja glede aktov Evropske unije, ki se sprejemajo na področjih, kjer Evropska unija nima izključne pristojnosti:
 - gl. čl. 3-6 PDEU v zvezi s čl. 2 PDEU (in Protokolom (št. 25) o izvajanju deljenih pristojnosti),
~ opomba: Sodišče Evropske unije ne ‚konkurira‘ nacionalnim sodiščem,
 - > Evropska unija deluje na področjih, ki niso v njeni izključni pristojnosti, le če in kolikor DČ ciljev predlaganih ukrepov ne morejo zadovoljivo doseči na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni, temveč se zaradi obsega ali učinkov predlaganih ukrepov lažje dosežejo na ravni Evropske unije,
 - > posebnosti glede zakonodajnih aktov Evropske unije:
 - posvetovanja,
 - obrazložitev osnutka predloga,
 - obrazloženo mnenje držav članic glede skladnosti osnutka predloga z načelom subsidiarnosti,
 - dolžnost ponovne preučitve osnutka predloga,
 - tožba zaradi kršitve načela subsidiarnosti, ki se vloži pred Sodiščem Evropske unije.

VERTIKALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [7]

[izvajanje pristojnosti: načelo sorazmernosti]

- Načelo sorazmernosti:
 - > čl. 5(1) in 5(4) PEU ter Protokol (št. 2) o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti,
 - > ukrepi Evropske unije, tj. ukrepi vsake institucije in drugih teles Evropske unije, na vseh področjih, kjer imajo pristojnost, torej tudi izključno pristojnost, vsebinsko in formalno ne smejo presegati tistega, kar je potrebno za doseganje ciljev Evropske unije:
 - cilji, določeni v PEU in PDEU, so legitimni cilji,
 - ukrepi morajo biti:
 - ~ primerni in nujni, poleg tega pa morajo njihovi pozitivni učinki prehtati negativne učinke,
 - ~ prej navedeno velja tako glede vsebine kot oblike opazovanega ukrepa.

VERTIKALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [8]

[nekatera druga načela, relevantna z vidika pristojnosti]

- Druga neposredno in posredno relevantna načela glede pristojnosti:
 - > načelo nacionalne institucionalne avtonomije (in njegove meje)
 - > načelo nacionalne postopkovne avtonomije (in njegove meje)
 - > načelo spoštovanja nacionalne identitete držav članic
 - > načelo spoštovanja temeljnih državnih funkcij
 - > načelo lojalnega sodelovanja.

**HORIZONTALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI
NA PODROČJU ENERGIJE:
INSTITUCIONALNI OKVIR EVROPSKE UNIJE**

HORIZONTALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [1]

[institucije in druga relevantna telesa Evropske unije]

- Načelo ‚interne‘ (horizontalne) delitve oblasti med institucijami Evropske unije:
 - > sistem zavor in ravnovesij,
 - > Evropska unija ni država, zato je pri delitvi oblasti na zakonodajno, sodno in izvršilno, mogoče opaziti nekatere (organizacijske) posebnosti z ozirom na države, vezane zlasti na obstoj in funkcije Evropskega sveta in Sveta Evropske unije (skozi obe telesi države članice uveljavljajo svoje nacionalne interese),
 - > institucije Evropske unije in njihove pristojnosti
 - čl. 15(1) PEU:
 - ~ Evropski parlament,
 - ~ Evropski svet,
 - ~ Svet Evropske unije,
 - ~ Evropska komisija,
 - ~ Sodišče Evropske unije,
 - ~ Evropska centralna banka,
 - ~ Računsko sodišče.
 - čl. 15(2) PEU:
 - ~ vsaka institucija deluje v mejah pristojnosti, ki so ji dodeljene s Pogodbama, in v skladu s postopki, pogoji in cilji, ki jih določata Pogodbi. Institucije med seboj lojalno sodelujejo
 - > druga telesa Evropske unije, relevantna na področju energije; npr. ACER, gl. infra.

HORIZONTALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [2]

[ključni akterji na ravni Evropske unije]

- Ključni akterji na ravni Evropski unije so zlasti:
 - > Evropska komisija
 - DG ENER
 - > Evropski parlament
 - Odbor za industrijo, raziskave in energijo
 - > Svet Evropske unije
 - Odbor za promet, telekomunikacije in energijo
 - > Sodišče Evropske unije
 - > Evropski ekonomsko-socialni odbor
 - Promet, energija, infrastruktura in informacijska družba
 - > Odbor regij
 - Komisija za okolje, podnebne spremembe in energijo (ENVE)
 - > Agencije EU
 - Agencija za oskrbo Euratom
 - Agencija za sodelovanje energetske regulatorjev
 - Fuzija za energijo
 - Izvajalska agencija za inovacije in omrežja (INEA)
 - Izvajalska agencija za mala in srednja podjetja (EASME).

**HORIZONTALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI
NA PODROČJU ENERGIJE:
ORGANI REPUBLIKE SLOVENIJE**

HORIZONTALNA RAZMEJITEV PRISTOJNOSTI ... [1]

[ključni akterji na ravni Republike Slovenije]

- Ključni akterji na ravni Republike Slovenije so zlasti:
 - > Ministrstvo za infrastrukturo
 - Direktorat za energijo
 - > Državni zbor Republike Slovenije (in Državni svet Republike Slovenije)
 - > Sodišča, zlasti Upravno sodišče in Vrhovno sodišče
 - > Agencija za energijo
 - > Agencija za varstvo konkurence
 - > Tržni inšpektorat.

IZBRANA VPRAŠANJA GLEDE PRISTOJNOSTI NA PODROČJU ENERGETIKE

IZBRANA VPRAŠANJA GLEDE PRISTOJNOSTI ... [1]

[pravne podlage za sprejem energetske zakonodaje]

- PDEU, čl. 194 [energetika]
 - > 1. Pri vzpostavitvi in delovanju notranjega trga in ob upoštevanju potrebe po ohranitvi in izboljšanju okolja so cilji energetske politike Evropske unije v duhu solidarnosti med državami članicami:
 - (a) zagotoviti delovanje energetskega trga;
 - (b) zagotoviti zanesljivost oskrbe z energijo v Uniji;
 - (c) spodbujati energetsko učinkovitost in varčevanje z energijo ter razvijanje novih in obnovljivih virov energije; in
 - (d) spodbujati medsebojno povezovanje energetskih omrežij.
 - 2. Brez poseganja v uporabo drugih določb Pogodb Evropski parlament in Svet po rednem zakonodajnem postopku določita ukrepe, potrebne za doseganje ciljev iz odstavka 1. Takšni ukrepi se sprejmejo po posvetovanju z Ekonomsko-socialnim odborom in z Odborom regij. Ukrepi ne vplivajo na pravico držav članic, da določijo pogoje za izkoriščanje svojih energetskih virov, na izbiro med različnimi viri energije in na splošno strukturo njihove oskrbe z energijo, ne glede na člen 192(2)(c).
 - 3. Kadar so ukrepi iz odstavka 2 predvsem davčnega značaja, jih Svet z odstopanjem od navedenega odstavka določi po posebnem zakonodajnem postopku soglasno in po posvetovanju z Evropskim parlamentom.
- > temeljna pravna podlaga na področju energije.

IZBRANA VPRAŠANJA GLEDE PRISTOJNOSTI ... [2]

[pravne podlage za sprejem energetske zakonodaje]

- PDEU, čl. 192(1) v zvezi s čl. 191 [okolje]
 - > pomembna pravna podlaga predvsem z vidika obnovljivih virov energije.
- PDEU, čl. 122(1) [gospodarska politika in krizne razmere]
 - > pomembna pravna podlaga predvsem z vidika zagotavljanja energetske varnosti oziroma zanesljivosti dobave energije.
- PDEU, čl. 114 [približevanje zakonodaje o notranjem trgu]
 - > pomembna pravna podlaga predvsem z vidika integracije notranjega energetskega trga.
- PDEU, čl. 106(3) [konkurenca in storitve splošnega gospodarskega pomena]
- PDEU, čl. 170(1) [vseevropska omrežja]
- PDEU, čl. 352 [klavzula fleksibilnosti].

IZBRANA VPRAŠANJA GLEDE PRISTOJNOSTI ... [3]

[vertikalna in horizontalna razmerja]

- Vertikalna razmerja, do katerih prihaja na področju energetike, so številna, zlasti pa so zanimiva razmerja med:
 - > Evropsko komisijo in Agencijo za energijo
 - > Evropsko komisijo in Agencijo za varstvo konkurence
 - > Agencijo za sodelovanje energetske regulatorje in Agencijo za energijo.
- Horizontalna razmerja, do katerih prihaja na področju energetike, so številna, zlasti pa so zanimiva razmerja med:
 - > Evropsko komisijo in ACER
 - > Agencijo za energijo in Javno agencijo RS za varstvo konkurence
 - > Ministrstvom za infrastrukturo / Direktorat za energijo in Agencijo za energijo.